

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2003. gada 25. martā

Lietā nr. 2002-12-01

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aivars Endziņš, tiesneši Romāns Apsītis, Ilma Čepāne, Juris Jelāgins, Andrejs Lepse, Ilze Skultāne un Anita Ušacka,

piedaloties konstitucionālās sūdzības iesniedzēju Dzintara Abula un Veltas Lazdas pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Vairim Reinholdam

un institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimas – pilnvarotajam pārstāvim Saeimas Juridiskā biroja vadītājam Gunāram Kusiņam,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu, Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu un 19.² pantu,

Rīgā 2003. gada 25. februārī atklātā tiesas sēdē

izskatīja lietu

**“Par likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās”
12. panta pirmās daļas 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes
1. un 105. pantam”.**

Konstatējošā daļa

1.1. Sākotnēji Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991.gada 20.novembrī pieņemtā likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12.panta pirmā daļa noteica, ka bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem ir priekšrocības tiesības pieprasīt zemes īpašuma tiesību atjaunošanu uz viņiem agrāk piederējušajiem zemes gabaliem, izņemot divus šā panta 1. un 2. punktā norādītos gadījumus, bet minētā panta otrā daļa paredzēja:

“Visos pārējos gadījumos, kad bijušo zemes īpašnieku zeme apbūvēta vai uz tās saskaņā ar pilsētas plānojuma un apbūves projektiem paredzēta tādu objektu celtniecība, kas nepieciešami sabiedrības vajadzību apmierināšanai, bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem pēc viņu izvēles ir tiesības:

– pieprasīt zemes īpašuma tiesību atjaunošanu un saņemt no apbūves īpašnieka (plānotās celtniecības gadījumā – pilsētas pašvaldības) nomas maksu, kuras maksimālo lielumu nosaka Latvijas Republikas Ministru padome;

– vai pieprasīt nodot viņiem īpašumā vai piešķirt lietošanā tās pašas pilsētas administratīvajās robežās līdzvērtīgu zemes gabalu atkarībā no paredzamā zemes izmantošanas veida;

– vai saņemt kompensāciju likumā noteiktajā kārtībā.”

Bez tam tā paša panta pēdējā daļa noteica, ka pilsētu pašvaldībām, atjaunojot zemes īpašuma tiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, jāprasa kompensēt līdzšinējo zemes lietotāju kapitālieguldījumus, kas palielinājuši konkrētā zemes gabala vērtību.

1.2. 1994. gada 31. martā Saeima pieņēma likumu, kas 12.panta pirmo daļu izteica jaunā redakcijā, papildinot to ar 3.punktu un paredzot, ka papildus šīs daļas 1. un 2.punktam īpašuma tiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem netiek atjaunotas,

“3) ja uz bijušo zemes īpašnieku zemes atrodas valsts īpaši aizsargājami dabas objekti (vai to daļas), kuru sarakstus apstiprinājusi Vides aizsardzības

komiteja, vai ar likumu noteikti valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objekti, kā arī valsts un pilsētas nozīmes inženiertehniskās un transporta infrastruktūras objekti - ielas, tilti, tuneļi, ceļu pārvadi, dzelzceļa līnijas un ostas. Tad īpašuma tiesības uz zemi nostiprināmas valstij vai pašvaldībām, bet bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem pēc viņu izvēles ir tiesības pieprasīt nodot viņiem īpašumā tās pašas pilsētas administratīvajās robežās līdzvērtīgu zemes gabalu vai saņemt kompensāciju likumā noteiktajā kārtībā.”

Savukārt minētā panta otrā daļa paredzēja:

“Ar pilsētas pašvaldības lēmumu var noteikt, ka līdzvērtīga zemes gabala vietā piešķirama tikai kompensācija, ja pilsētas administratīvajās robežās nav pietiekamu zemes platību, lai apmierinātu visus pieprasītājus. Šādu pašvaldības lēmumu var pārsūdzēt tiesā.”

1.3. 1994. gada 24. novembrī Saeima pieņēma likumu, ar kuru 12.panta pirmās daļas 3.punktu izteica šādā redakcijā:

“3) ja uz bijušo zemes īpašnieku zemes atrodas valsts īpaši aizsargājami dabas objekti (vai to daļas), kuru sarakstus apstiprinājusi Vides aizsardzības komiteja, vai ar likumu noteikti valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objekti, nacionālās sporta bāzes, kā arī valsts vai pilsētas nozīmes inženiertehniskās un transporta infrastruktūras objekti – ielas, tilti, tuneļi, ceļu pārvadi, dzelzceļa līnijas un ostas. Tad īpašuma tiesības uz zemi nostiprināmas valstij vai attiecīgajai pašvaldībai pēc tam, kad bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki atbilstoši savai izvēlei un likumā noteiktajā kārtībā saņēmuši līdzvērtīgu zemes gabalu citā vietā no tām zemēm, kas uz 1940. gada 21. jūliju piederēja valstij vai pašvaldībai, kā arī no valstij piekrītošām zemēm vai kompensāciju. Ja ar bijušo zemes īpašnieku vai viņa mantinieku vienošanās par līdzvērtīga zemes gabala vai kompensācijas piešķiršanu netiek panākta, tad šiem objektiem zeme atsavināma likumā "Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām" noteiktajā kārtībā.”

1.4. 1995.gada 12.oktobrī Saeima pieņēma likumu, ar kuru 12.panta pirmās daļas 3.punktu izteica šādā redakcijā:

“3) ja uz bijušo zemes īpašnieku zemes atrodas valsts īpaši aizsargājami dabas objekti (vai to daļas), kuru sarakstus apstiprinājusi Vides aizsardzības komiteja, vai ar likumu noteikti valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objekti, nacionālās sporta bāzes, kā arī valsts vai pilsētas nozīmes inženiertehniskās un transporta infrastruktūras objekti - ielas, tilti, tuneļi, ceļu pārvadi, dzelzceļa līnijas un ostas. Tad īpašuma tiesības uz zemi nostiprināmas valstij vai attiecīgajai pašvaldībai pēc tam, kad bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki atbilstoši savai izvēlei un likumā noteiktajā kārtībā saņēmuši līdzvērtīgu zemes gabalu citā vietā no tām zemēm, kas paliek pašvaldību rīcībā un izmantojamas zemes reformas pabeigšanai atbilstoši likumam "Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās”.”

1.5. 1997. gada 8. maijā Saeima pieņēma likumu, ar kuru citastarp papildināja minētā panta 3. punkta pēdējo teikumu, paredzot bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem iespēju tā zemes gabala vietā, uz kuru netiek atjaunotas īpašuma tiesības, saņemt vai nu līdzvērtīgu zemes gabalu, vai arī kompensāciju.

2. 1995. gada 26. oktobrī Saeima pieņēma likumu “Par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem un nacionālajām sporta bāzēm” (turpmāk – Likums par valsts nozīmes objektiem). Šā likuma 4. panta 26. punktā Rīgas kinostudijai tika noteikts valsts nozīmes kultūras objekta statuss. Likumā bija norādīta Rīgas kinostudijas juridiskā adrese Šmerļa ielā 3, bet tā 7. pants noteica, ka “valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektu sastāvu pēc attiecīgās ministrijas pieteikuma nosaka finanšu ministrs un divu mēnešu laikā pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas iesniedz apstiprināšanai Ministru kabinetam”.

3. 1997.gada 19.novembrī Ministru kabinets, izskatot rīkojuma projektu par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektu sastāvu (protokols nr.

64, 13.pārgrāfs), nepieņēma iesniegto rīkojuma projektu, bet nolēma šā projekta pielikumā minēto objektu sastāvu uzskatīt par pamatu, lai attiecīgās ministrijas un Valsts arhīvu direkcija, Latvijas Universitāte, Rīgas dome, Nacionālā radio un televīzijas padome un citas valsts institūcijas pasūtītu Valsts zemes dienestam attiecīgo objektu zemes ierīcības projektus likumos un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Ar šo protokollēmumu attiecīgajām valsts institūcijām tika uzdots pēc projektu saskaņošanas sagatavot un noteiktā kārtībā iesniegt Ministru kabinetam rīkojuma projektus īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatās un konkrētā objekta sastāva apstiprināšanai.

4. 1997. gada 6. februārī Rīgas pilsētas Zemes komisija ar lēmumu nr. 5/57 atjaunoja Dzintaram Abulam un Veltai Lazdai īpašuma tiesības uz 213 486 m² lielu zemes gabalu Rīgā, Brīvības gatvē 382/384. 1998. gada 27. februārī viņu īpašuma tiesības uz minēto zemes gabalu tika nostiprinātas zemesgrāmatā.

1999. gada 23. martā Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību departaments Kultūras ministrijas interesēs griezās Rīgas apgabaltiesā ar prasību atzīt par spēkā neesošu minēto Rīgas pilsētas Zemes komisijas lēmumu daļā par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabalu 61 475 m² platībā, jo uz tā atrodies Rīgas kinostudija. Bez tam Ģenerālprokuratūra lūdza tiesu dzēst attiecīgo ierakstu zemesgrāmatā šajā daļā un atzīt valsts īpašuma tiesības uz norādīto zemes gabalu.

Tiesa šo prasību apmierināja, pamatojoties uz likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12. panta pirmās daļas 3. punktu, kā arī Likuma par valsts nozīmes objektiem 4.panta 26.punktu.

5. Dzintars Abuls un Velta Lazda (turpmāk – pieteikuma iesniedzēji) uzskata, ka tādējādi pārkāptas viņiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantā noteiktās pamattiesības, kā arī Satversmes 1. pants. Satversmes tiesā iesniegtajā konstitucionālajā sūdzībā ietverts prasījums atzīt likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12. panta pirmās daļas

3. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu minētajiem Satversmes pantiem un spēkā neesošu no šīs normas pieņemšanas dienas.

Pieteikumā norādīts, ka 1940. gada 22. jūlijā okupācijas varas pieņemtā deklarācija par zemes pasludināšanu par tautas īpašumu ir kvalificējama kā nelikumīgs akts, kura rezultātā Latvijas pilsoņiem un pārejiem iedzīvotājiem prettiesiski tika atsavināts īpašums. Likumā “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” esot noteikts, ka līdz ar šā likuma spēkā stāšanos zaudē spēku visi akti, kas pieņemti kopš 1940. gada 21. jūlija par zemes nacionalizāciju un atsavināšanu, bet visa zeme pilsētas robežās pārejot pašvaldību rīcībā (bet ne īpašumā). No tā varot secināt, ka līdz ar 1940. gada 22. jūlija deklarācijas spēka zaudēšanu īpašuma tiesības atjaunojas agrākajiem īpašniekiem vai to tiesību pārņēmējiem. Pieteikumā, norādot uz Civillikuma 999.pantu, izteikts viedoklis, ka ieilgums nevarēja būt par pamatu, lai īpašuma tiesības uz zemi iegūtu valsts, jo īpašniekiem nav bijis iespēju izmantot savas tiesības.

Pieteikumā atzīmēts, ka likuma “Par 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās 1., 2., 4., 7. un 11. protokolu” 2. pantā Saeima ietvērusi atrunu par to, ka minētās konvencijas 1. protokola 1. panta prasības neattieksies uz īpašuma reformu, kas regulē PSRS veiktās aneksijas laikā nacionalizēto, konfiscēto, kolektivizēto vai citādā veidā nelikumīgi ekspropriēto īpašumu atdošanu vai kompensāciju izmaksu bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem. Pieteikumā uzsvērts, ka attiecīga atruna, pieņemot Satversmes 8. nodaļu, neesot izdarīta.

Pieteikumā izteikts viedoklis, ka saskaņā ar vispārējiem tiesību principiem, kas izriet no Satversmes 1. panta, – tiesiskas valsts principu, taisnīguma un tiesiskās paļāvības principu – personām, kurām okupācijas vara nelikumīgi atsavināja nekustamo īpašumu, vai viņu tiesību pārņēmējiem esot bijušas tiesības pilnībā paļauties uz to, ka viss īpašums, kurš okupācijas laikā ir saglabājies un kura atdošana neaizskar citu personu cilvēktiesības, tiks atdots.

Pieteikumā pausts viedoklis, ka Ģenerālprokuratūras prasība Kultūras ministrijas interesēs par īpašuma tiesību atzīšanu uz zemi, kurā lūgts atzīt par spēkā neesošu attiecīgo Rīgas pilsētas Zemes komisijas lēmumu, pēc būtības esot prasība par īpašuma atsavināšanu pieteikuma iesniedzējiem.

Tiesas sēdē pieteikuma iesniedzēju pārstāvis uzturēja pieteikumā izteikto viedokli. Viņš uzsvēra, ka apstrīdētajā normā paredzētais regulējums esot bijis juridiski nepareizs un kļūdainis. Vajadzējis atdot visu zemi bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem un, ja nepieciešams, atsavināt to likumā noteiktajā kārtībā.

Vienlaikus pieteikuma iesniedzēju pārstāvis norādīja, ka Likumā par valsts nozīmes objektiem minētie objekti nav tādi, kuru dēļ būtu pieļaujams demokrātiskā valstī aizskart zemes īpašnieku tiesības.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis uzsvēra, ka brīdī, kad īpašuma tiesības atjaunotas pieteikuma iesniedzējiem, attiecīgā valsts nozīmes kultūras objekta – Rīgas kinostudijas – sastāvs neesot bijis noteikts Likuma par valsts nozīmes objektiem 7.pantā paredzētajā kārtībā un Zemes komisijai neesot bijis pienākuma gaidīt, kamēr tas tiks noteikts. Tāpēc pieteikuma iesniedzējiem īpašuma tiesības uz zemi, uz kuras atrodas Rīgas kinostudija, esot atjaunotas likumīgi.

6. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima atbildes rakstā izsaka viedokli, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 1. un 105. pantam.

Saeima norāda, ka nacionalizēto zemes īpašumu atgūšana Latvijā notiekot zemes reformas ietvaros. Zemes reforma esot komplekss, ilgstošs un visu Latvijas tautsaimniecību aptverošs process, kura nepieciešamību noteikuši vēsturiskie apstākļi. Šā procesa mērķis esot pakāpeniskas valsts īpašuma denacionalizācijas, konversijas, privatizācijas un nelikumīgi atsavināta zemes īpašuma atdošanas gaitā pārkārtot zemes īpašuma un zemes lietošanas tiesiskās, sociālās un ekonomiskās attiecības, lai veicinātu sabiedrības interesēm atbilstošas pilsētu apbūves veidošanos, zemes aizsardzību un racionālu izmantošanu.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas spriedumu lietā nr. 09-02(98), atbildes rakstā uzsvērts, ka personas tiesības uz īpašumu zemes reformas laikā ir aplūkojamas gan kopsakarā ar pieļautajiem īpašuma tiesību ierobežojumiem, gan kopsakarā ar visu Latvijā notiekošo īpašuma reformu. Objektīvu apstākļu dēļ neesot iespējams pilnībā atjaunot pirmsnacionalizācijas brīža situāciju visos gadījumos.

Atbildes rakstā atzīmēts, ka apstrīdētā tiesību norma esot viens no izņēmuma gadījumiem, kad bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem netiek atjaunotas zemes īpašuma tiesības uz viņiem agrāk piederējušiem zemes gabaliem. Tā atbilstot minētajam zemes reformas mērķim. Personas tiesības tikt ierobežotas, ievērojot sabiedrības intereses. Labums, ko sabiedrība gūstot, esot lielāks nekā personai uzliktais ierobežojums.

Saeima atgādina, ka atbilstoši Satversmes 105. pantam īpašuma lietošana pati par sevi esot saistīta ar sabiedrības interešu ievērošanu. Turklāt tiesības uz īpašumu neesot absolūtas un tās varot ierobežot saskaņā ar likumu. Apstrīdētajā normā paredzētais ierobežojums esot noteikts likumā, tam esot leģitīms mērķis, un tas esot samērīgs attiecīgā mērķa sasniegšanai. Ierobežojot personas tiesības uz īpašumu, esot ievērots taisnīgs līdzsvars starp indivīda interesēm, no vienas puses, un visas sabiedrības interesēm, no otras puses.

Atbildes rakstā norādīts, ka 1995. gada 12. oktobrī pieņemtais likums “Grozījumi likumā “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās”” negrozot, bet tikai nedaudz precizējot iepriekšējo apstrīdētās normas redakciju. Pieteikuma iesniedzēji nepamatoti plaši interpretējot tiesiskās paļāvības principu. Jau kopš zemes reformas sākuma esot bijuši noteikti konkrēti ierobežojumi nacionalizētās zemes atgūšanā un neesot bijis pamata domāt, ka bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem tiks atdots pilnīgi viss kādreiz atsavinātais zemes īpašums tā agrākajās robežās un platībā visos gadījumos, neņemot vērā sociālekonomiskās pārvērtības, kas notikušas pēdējos gadu desmitos.

Saeima uzsver, ka zemes īpašuma tiesības saskaņā ar likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 5.–8. pantu un likumu “Par zemes komisijām” uzskatāmas par atjaunotām tikai pēc tam, kad pilsētas zemes komisija pieņēmusi lēmumu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, tāpēc nepamatots ir pieteikuma iesniedzēju viedoklis, ka zemes īpašuma tiesības tikušas atjaunotas tūlīt pēc nacionalizācijas akta atcelšanas.

Tāpat Saeima nepiekrīt arī pieteikuma iesniedzēju viedoklim, ka piemērojams Satversmes 105. panta ceturtais teikums un viņu zemes īpašuma tiesības būtu atsavināmas tikai uz atsevišķa likuma pamata. Saeima norāda, ka tiesa spriedumā konstatējusi Zemes komisijas lēmuma pretiesiskumu daļā par īpašuma tiesību atjaunošanu pieteikuma iesniedzējiem uz to zemes gabala daļu, uz kuras atrodas valsts nozīmes kultūras objekts – Rīgas kinostudija. Šajā gadījumā ticis atgūts ar likumu noteiktais valstij piekrītošais zemes gabals.

Tiesas sēdē Saeimas pārstāvis uzturēja atbildes rakstā izteikto viedokli.

Pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā “Zveržinskis pret Poliju” (*Zwierzyński v. Poland*), viņš norādīja, ka jēdziens “īpašums” Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 1. protokola 1. panta izpratnē esot ar autonomu nozīmi. Arī termins “īpašums”, kas ir iekļauts Satversmes 105. pantā, būtu interpretējams līdzvērtīgi.

Viņš uzsvēra, ka termins “īpašums” Satversmes 105. panta izpratnē attiecoties tikai uz likumīgi iegūtu īpašumu. Savukārt pieteikuma iesniedzējiem īpašuma tiesības esot atjaunotas pretēji likumam.

Saeimas pārstāvis atzīmēja, ka lietā tiekot minēts tikai viens no apstrīdētajā normā norādītajiem objektiem. Šā viena konkrētā objekta atbilstība vai neatbilstība valsts nozīmes kultūras objekta statusam nav saistāma ar visas apstrīdētās normas atbilstību vai neatbilstību Satversmei. Savukārt Likuma par valsts nozīmes objektiem attiecīgā norma lietā neesot apstrīdēta.

Viņš atzina, ka Ministru kabinets Likuma par valsts nozīmes objektiem 7.panta prasības neesot izpildījis savlaicīgi, tomēr tāpēc vien apstrīdēto normu nevarot atzīt par neatbilstošu Satversmei.

7. Ministru kabinets, atbildot uz Satversmes tiesas uzdoto jautājumu par Likuma par valsts nozīmes objektiem 7.panta izpildi, paskaidroja, ka minētās prasības attiecībā uz Rīgas kinostudiju izpildītas ar Ministru kabineta 1997.gada 19.novembra lēmumu (*sk. protokola nr. 64 13.paragrāfu*).

Tiesas sēdē Ministru kabineta pārstāve zvērināta advokāte Milda Zelmene atzina, ka minētā likuma 7.panta prasības Ministru kabinets savlaicīgi nav izpildījis tādēļ, ka likumā noteiktajā termiņā nav bijis iespējams apkopot nepieciešamo informāciju par visiem likumā minētajiem objektiem. Skatot šo jautājumu 1997.gada 19.novembrī, Ministru kabinets esot nonācis pie secinājuma, ka līdz galam attiecīgo objektu sastāvs nav precizēts.

Viņa paskaidroja, ka pēc minētā protokollēmuma Ministru kabinets par Rīgas kinostudiju lēmis vēl divas reizes. Vispirms ar 1996.gada 21.februāra rīkojumu nr. 58 "Par valsts īpašuma objektu nodošanu privatizācijai" Valsts Rīgas kinostudija nodota privatizācijai. Vēlāk – ar 1998.gada 21.oktobra rīkojumu nr.507 privatizācijai nodoti arī zemes gabali, uz kuriem atrodas īpašuma objekti, kas nodoti privatizācijai saskaņā ar 1996.gada 21.februāra rīkojumu.

8. Kultūras ministrijas pārstāvis zvērināts advokāts Viktors Skudra tiesas sēdē uzsvēra – tas, ka objekta sastāvs nav precīzi noteikts, vēl nenozīmē, ka attiecīgais objekts nav valsts nozīmes kultūras objekts.

9. Rīgas pilsētas Zemes komisijas priekšsēdētājs Egils Vīgants tiesas sēdē norādīja, ka brīdī, kad pieteikuma iesniedzējiem tika atjaunotas zemes īpašuma tiesības, attiecīgā valsts nozīmes kultūras objekta – Rīgas kinostudijas sastāvs neesot bijis noteikts. Bez tam Valsts Rīgas kinostudija kā juridiskā persona neesot izmantojusi tai ar likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 6.pantu noteiktās tiesības un neesot likumā noteiktajā kārtībā iesniegusi

pašvaldībai zemes pieprasījumu. Tāpēc Zemes komisija īpašuma tiesības pieteikuma iesniedzējiem esot atjaunojusi likumīgi. Līdzīga situācija Rīgā esot arī ar daudziem citiem valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem.

Viņš izteica viedokli, ka likumdevējs neesot ņēmis vērā to, ka zemes reforma noris divos posmos. Pirmajā posmā tiek atzītas īpašuma tiesības. Pēc tam zemes īpašums tiek uzmērīts. Pēc aptuvenām cenām, tas bijušajam īpašniekam izmaksājis 900–1000 latus. Ja šajā laikā grozot likumu un vairs nevarot īpašuma tiesības atjaunot, tad neesot skaidrs, kas kompensē šos, kā arī citus ar zemes īpašuma atgūšanu saistītos bijušā īpašnieka izdevumus.

Secinājumu daļa

1. Latvijas okupācijas laikā PSRS mērķtiecīgi īstenoja genocīdu pret Latvijas tautu. Vienlaikus okupācijas vara prettiesiski un bez atlīdzības atsavināja Latvijas iedzīvotājiem īpašumus (*sk. Saeimas 1996. gada 22. augusta "Deklarāciju par Latvijas okupāciju"*).

1990. gada 4. maijā Latvijas Republikas Augstākā padome pieņēma deklarāciju "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu", ar kuru par spēkā neesošu kopš pieņemšanas brīža tika pasludināta Latvijas Saeimas 1940. gada 21. jūlijā pieņemtā deklarācija "Par Latvijas iestāšanos Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā", atjaunota Satversmes sapulces 1922. gada 15. februārī pieņemtās Latvijas Republikas Satversmes darbība visā Latvijas teritorijā un vienlaikus apturēta tās darbība, izņemot tos pantus, kuri nosaka Latvijas valsts konstitucionāli tiesisko pamatu, proti, Satversmes 1., 2., 3. un 6. pantu. Valsts neatkarība *de facto* tika atjaunota 1991. gada 21. augustā.

Tāpēc Latvijas valsts nav atbildīga par cilvēktiesību pārkāpumiem, arī par īpašuma nacionalizāciju, ko pusgadsimtu ilgajā laika posmā bija izdarījusi okupācijas vara. Latvijas Republikai nav iespēju un nav arī pienākuma pilnīgi atlīdzināt visus zaudējumus, kas personām nodarīti okupācijas varas darbību rezultātā.

Līdzīga situācija izveidojusies arī citās Austrumeiropas valstīs. Piemēram, Lietuvas Republikas Konstitucionālā tiesa ir secinājusi, ka par Lietuvas okupāciju, kas notika pirms pusgadsimta, un par tās sekām nav atbildīga nedz 1990. gadā Lietuvas pilsoņu ievēlētā Lietuvas Republikas Augstākā padome, nedz tās izveidotās izpildinstitūcijas. Lietuvas Augstākajai padomei bija neapstrīdamas tiesības izvēlēties veidu, kā risināt attiecīgo problēmu, un tā izvēlējās ierobežotu restitūciju (*sk. Lietuvas Republikas Konstitucionālās tiesas 1995. gada 20. jūnija spriedumu lietā nr. 25/94*).

Satversmes 1.pants noteic, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika. Kā Satversmes tiesa secinājusi vairākos spriedumos, no šā panta izriet virkne tiesiskas valsts principu, tostarp taisnīguma, tiesiskās paļāvības un samērīguma princips.

Nacionalizēto zemes īpašumu atgūšana Latvijā notiek zemes reformas ietvaros. Zemes reformu kā kompleksu, ilgstošu un visu Latvijas tautsaimniecību aptverošu procesu noteica vēsturiskie apstākļi. Kopš zemes nacionalizācijas brīža ir pagājis ilgs laiks. Savulaik nacionalizētā zeme laika gaitā tika izmantota dažādiem mērķiem, arī sabiedriskas nozīmes objektu izvietojšanai. Veicot zemes reformu pilsētās, par tās mērķi tika izvirzīts pārkārtot zemes īpašuma un lietošanas attiecības, sociālās un ekonomiskās attiecības, lai veicinātu sabiedrības interesēm atbilstošas pilsētu apbūves veidošanos, kā arī racionālu zemes izmantošanu.

Kaut arī likums “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” par vienu no galvenajiem sociālā taisnīguma atjaunošanas līdzekļiem izvirzīja okupācijas varas nelikumīgi atsavinātā zemes īpašuma atdošanu bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, tomēr, ņemot vērā to, ka objektīvu iemeslu dēļ visos gadījumos nebija iespējams pilnībā atjaunot pirmsnacionalizācijas brīža situāciju, likums neparedzēja pilnīgu zemes denacionalizāciju.

Atjaunojot neatkarīgās Latvijas tiesību sistēmu, likumdevējam, ievērojot tiesiskas valsts principus, bija pienākums veikt pasākumus, lai iespēju robežās

izlīdzinātu arī iepriekšējā režīma nodarītos zaudējumus un atjaunotu taisnīgumu. Tomēr likumdevējam, izvēloties zemes reformas līdzekļus, bija jāpanāk iespējami taisnīgs līdzsvars starp dažādu sabiedrības locekļu pretrunīgajām interesēm.

Tā kā okupācijas sekas ir nasta, kas gulstas uz visu sabiedrību, un šīs sekas nav iespējams novērst pilnībā, taisnīguma princips prasa, lai zemes reformas gaitā tiktu ņemtas vērā ne vien bijušo zemes īpašnieku un viņu mantinieku, bet arī citu sabiedrības locekļu atsevišķās intereses un sabiedrības kopējās intereses. Saskaņā ar likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 3.panta 1.punktu viens no svarīgākajiem zemes reformas uzdevumiem ir gan zemes īpašnieku, gan arī tās lietotāju tiesību aizsardzība. Tādēļ pamatots ir Saeimas izteiktais viedoklis, ka taisnīgums neietver tikai vienas ieinteresētās puses interešu pilnīgu apmierināšanu. Ir nepieciešams panākt taisnīgumu gan attiecībā uz katru individu, gan attiecībā uz sabiedrību kopumā.

Arī Čehijas Republikas Konstitucionālā tiesa atzinusi, ka īpašuma tiesību atjaunošanas mērķis ir nodarīto pārestību mazināšana, nevis pilnīga novēršana. Īpašuma tiesību atjaunošana nedrīkst novest pie cita veida netaisnību rašanās (*sk. Čehijas Republikas Konstitucionālās tiesas 1998. gada 22. septembra spriedumu lietā Pl. US 1/98*).

Tādējādi no Satversmes 1.panta izrietošais taisnīguma princips un samērīguma princips zemes reformas laikā neprasa, lai Latvijas valsts visiem bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem atjaunotu īpašuma tiesības uz zemi vai atlīdzinātu tās vērtību pilnā apmērā.

2. Nav pamatots pieteikuma iesniedzēju viedoklis, ka personas, kurām okupācijas vara nelikumīgi atsavināja nekustamo īpašumu, vai šo personu tiesību pārņēmēji bijuši tiesīgi pilnībā paļauties uz to, ka viss īpašums, kurš okupācijas laikā ir saglabājies un kura atdošana neaizskar citu personu cilvēktiesības, tiks atdots.

Ņemot vērā sociālekonomiskās pārvērtības, kas notikušas pēdējos gadu desmitos, ierobežojumi nacionalizētās zemes atgūšanā bija noteikti jau kopš zemes reformas sākuma. Tāpēc pieteikuma iesniedzējiem nebija tiesiska pamata paļauties, ka bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem tiks atdots pilnīgi viss kādreiz nacionalizētais zemes īpašums tā agrākajās robežās. Jau 1994. gada 31. martā pieņemtā likuma redakcijā apstrīdētā norma paredzēja zināmus ierobežojumus bijušā zemes īpašuma atgūšanai gadījumos, kad uz tā atrodas apstrīdētajā normā minētie objekti.

Nedz Satversmes 1. pants, nedz arī 105. pants neliedz likumdevējam izdarīt pastāvošajā tiesiskajā regulējumā tādus grozījumus, kuri atbilst Satversmei. Tomēr demokrātiskā tiesiskā valstī tiesiskās palāvības princips prasa, lai, izdarot šādus grozījumus, likumdevējs paredzētu “saudzējošu” pāreju uz jauno regulējumu. Šādos gadījumos ir jānosaka saprātīgi termiņi vai jāparedz kompensēt nodarītos zaudējumus, piemēram, ja bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki pirms apstrīdētās normas spēkā stāšanās ir uzsākuši īpašuma atgūšanu un šajā procesā ieguldījuši noteiktus līdzekļus.

Pieņemot apstrīdēto normu, likumdevējs nav paredzējis šādu regulējumu. Tomēr tas neliedz vispārējās jurisdikcijas tiesai, izskatot konkrētas lietas, piemērot no Satversmes izrietošos tiesību principus.

3. Nav pamatots pieteikuma iesniedzēju viedoklis, ka līdz ar 1940. gada 22. jūlija deklarācijas spēka zaudēšanu īpašuma tiesības “automātiski atjaunojas” bijušajiem īpašniekiem vai to tiesību pārņēmējiem. Tieši pretēji, zemes īpašuma tiesības, izskatot katru pieteikumu individuāli, tiek atjaunotas ar kompetentu institūciju nolēmumu.

Līdzīgi arī Lietuvas Republikas Konstitucionālā tiesa ir secinājusi, ka “likums pats par sevi nerada subjektīvās tiesības, kamēr tas nav piemērots attiecībā uz konkrēto subjektu un konkrētā īpašuma atjaunošanu. Šajā situācijā tiesiska nozīme ir valsts pilnvarotās institūcijas lēmumam par īpašuma atjaunošanu dabā vai kompensāciju par to, un tikai no šā momenta bijušais

īpašnieks iegūst īpašuma tiesības uz šādu īpašumu” (*sk. Lietuvas Republikas Konstitucionālās tiesas 1995. gada 20. jūnija spriedumu lietā nr. 25/94*).

4. 1997. gada 4. jūnijā Saeima pieņēma likumu “Par 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās 1., 2., 4., 7. un 11. protokolu”. Konvencija, kā arī tās 1., 2., 4., 7. un 11. protokols Latvijas Republikā stājās spēkā 1997. gada 27. jūnijā.

Ņemot vērā vēsturisko apstākļu noteikto situāciju, Latvijas valsts, ratificējot Konvenciju, izmantoja tās 64.pantā paredzētās atrunas tiesības un likuma “Par 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās 1., 2., 4., 7. un 11.protokolu” 2.pantā ietvēra šādu atrunu:

“Konvencijas 1.protokola 1.panta prasības neattieksies uz īpašuma reformu, kas regulē PSRS veiktās aneksijas laikā nacionalizēto, konfiscēto, kolektivizēto vai citādā veidā nelikumīgi ekspropriēto īpašumu atdošanu vai kompensāciju izmaksu bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kā arī lauksaimniecības uzņēmumu, zvejnieku kolhozu un valsts un pašvaldību īpašumu privatizāciju.”

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka jēdziens “īpašuma reforma” sevī ietver arī jēdzienu “zemes reforma”. Minētā atruna norāda, ka, īstenojot zemes reformu, ir pieļaujama bijušo zemes īpašnieku tiesību ierobežošana, ja tā notiek sabiedrības interesēs [*sk. Satversmes tiesas 1998.gada 30.aprīļa spriedumu lietā nr. 09-02(98)*].

Līdzīgu atrunu, pievienojoties Konvencijai, izdarījusi arī, piemēram, Igaunijas Republika. Savukārt Vācijas Federatīvā Republika atkalapvienojoties papildināja VFR Pamatlikumu ar jaunu 143.pantu.

Satversmes 8. nodaļa “Cilvēka pamattiesības” stājās spēkā 1998. gada 6. novembrī. Satversmes 105. panta spēkā stāšanās netika saistīta ne ar kādiem nosacījumiem vai atrunām. Tomēr, interpretējot Satversmes 105. panta saturu, ir

izmantojama Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse (*sk. Satversmes tiesas 2000. gada 30. augusta spriedumu lietā nr. 2000-03-01*), vienlaikus ņemot vērā minēto atrunu likumā “Par 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās 1., 2., 4., 7. un 11.protokolu”.

Satversmes tiesa jau ir secinājusi, ka Konvencijas 1.protokola 1.pants ietver trīs atsevišķas normas: pirmkārt, panta pirmais teikums paredz tiesības netraucēti baudīt īpašuma tiesības, otrkārt, panta otrais teikums noteic īpašuma patvaļīgas atņemšanas aizliegumu un nosacījumus īpašuma atņemšanai, un, treškārt, panta otrajā daļā atzīts, ka valstij ir tiesības kontrolēt īpašuma izmantošanu saskaņā ar vispārējām interesēm. Šīs trīs atsevišķās normas ir savstarpēji cieši saistītas. Arī Satversmes 105.pantam ir līdzīgs saturs (*sk. Satversmes tiesas 2002.gada 20.maija spriedumu lietā nr. 2002-01-03*).

Taču apstrīdētā norma neregulē rīcību ar “esošu īpašumu”. Apstrīdētā norma attiecas uz zemes reformas procesu un noteic arī gadījumus, kad īpašuma tiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem nav atjaunojamas.

Tādējādi nav pamatots pieteikuma iesniedzēju viedoklis, ka apstrīdētā norma ir pretrunā ar Satversmes 105. panta ceturto teikumu.

5. Apstrīdētajā normā ir paredzēts viens no likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12.pantā noteiktajiem izņēmumiem - bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem īpašuma tiesības uz viņiem agrāk piederējušiem zemes gabaliem nav atjaunojamas, ja uz tiem atrodas sabiedriskas nozīmes objekti.

Apstrīdētā norma, pirmkārt, noteic konkrētus objektu veidus. Tie ir šādi: valsts īpaši aizsargājami dabas objekti (vai to daļas), kuru sarakstus apstiprinājusi Vides aizsardzības komiteja, ar likumu noteikti valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objekti, nacionālās sporta bāzes, kā arī valsts vai pilsētas nozīmes inženiertehniskās un transporta infrastruktūras objekti – ielas, tilti, tuneļi, ceļu pārvadi, dzelzceļa līnijas un ostas. Otrkārt, apstrīdētā norma paredz, ka bijušajiem

īpašniekiem vai viņu mantiniekiem ir tiesības atbilstoši viņu izvēlei saņemt kompensāciju vai līdzvērtīgu zemes gabalu citā vietā.

Veicot zemes reformu, likumdevēja noteiktajiem ierobežojumiem atgūt bijušo zemes īpašumu vajadzēja atbilst leģitīmam mērķim un būt samērīgiem ar šo mērķi.

Šajā gadījumā zemes īpašuma tiesību neatjaunošanas mērķis ir sabiedrības interesēm atbilstoša kompromisa noteikšana, sabalansējot bijušo īpašnieku tiesības un intereses ar visas sabiedrības un tās locekļu tiesībām un interesēm. Apstrīdētā norma vērsta uz sabiedrībai nozīmīgu objektu funkcionēšanas nodrošināšanu, tostarp tādu objektu funkcionēšanas nodrošināšanu, kas nepieciešami, lai sabiedrības locekļi realizētu savas Satversmē nostiprinātās cilvēka pamattiesības uz izglītību, kā arī zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvību. Līdz ar to šāds mērķis atzīstams par leģitīmu.

No vienas puses, labums, ko sabiedrība gūst no valsts vai pilsētas nozīmes inženiertehniskās un transporta infrastruktūras objektu – ielu, tiltu, tuneļu, ceļu pārvadu, dzelzceļa līniju un ostu – netraucētas funkcionēšanas, kā arī no valsts īpaši aizsargājamiem dabas objektiem un valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem, un nacionālajām sporta bāzēm, ir lielāks nekā bijušajiem īpašniekiem un viņu mantiniekiem noteiktie ierobežojumi.

Turklāt apstrīdētā norma zemes īpašuma tiesību atjaunošanas ierobežojumus attiecina nevis uz jebkuru izglītības, zinātnes vai kultūras objektu, bet gan tikai uz tiem objektiem, kam ar likumu noteikts valsts nozīmes statuss.

Taču, no otras puses, lai noskaidrotu, vai ierobežojuma noteikšana ir samērīgs līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai, jāvērtē arī tas, vai ar apstrīdēto normu iespējams panākt taisnīgu līdzsvaru starp bijušo zemes īpašnieku vai viņu mantinieku un sabiedrības interesēm.

Šādu līdzsvaru var panākt vienīgi tad, ja ir precīzi un skaidri zināms iepriekš minēto objektu sastāvs (konkrētas ēkas un būves), šo objektu aizņemtās

teritorijas, kā arī zeme, kas nepieciešama šo objektu uzturēšanai. Pretējā gadījumā, piemērojot apstrīdēto normu, iespējama patvaļīga rīcība, kas būtu pretrunā ar tiesiskas valsts principu.

Apstrīdēto normu daļā par valsts nozīmes izglītības, kultūras, zinātnes objektiem un sporta bāzēm iespējams piemērot tikai kopsakarā ar likumu, kas minētos objektus konkretizē. Šajos gadījumos apstrīdētā norma pati par sevi nevar būt iemesls īpašuma tiesību neatjaunošanai. Ar Likumu par valsts nozīmes objektiem Saeima apstiprināja attiecīgo objektu sarakstu, norādot tajā ietvertās valsts nozīmes izglītības, zinātnes un kultūras objekta statusu ieguvušās iestādes vai nacionālās sporta bāzes juridisko adresi, taču nenosakot ne šo objektu sastāvā ietilpstošās konkrētās ēkas un/vai būves, ne arī katra konkrētā objekta uzturēšanai nepieciešamo zemes platību un precīzas tās robežas.

Saeimas sēdē likumprojekta par valsts nozīmes objektiem apspriešanas gaitā, uzstājoties Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas vārdā, deputāts Jānis Vaivads teica: “ [..] beidzot atrasts tas atrisinājums, kas ļāva mums sakārtot un arī pareizi izprast šā likuma darbību. [..] vai mēs ar likumu nosakām jau katras zinātniskās, kultūras un izglītības iestādes katras ēkas statusu, vai mēs ar likumu nosakām tikai tās juridisko statusu, dodam juridisko adresi, tālāk Valsts īpašuma fonds, tā teikt, ķeras klāt katrai šai iestādei, precizē tās sastāvu un galīgi izvērstu sarakstu (par katru šādu iestādi un par visām kopumā) iesniedz apstiprināšanai Ministru kabinetā, tādā veidā noformējot visu valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektu sistēmu – līdz pat katrai atsevišķai ēkai. Tas ir viens no pamatprincipiem, tikai tā varēja šo likumu uzbūvēt [..]” (*sk. lietas 1.sēj. 136.lpp.*).

Līdz ar to saskaņā ar Likuma par valsts nozīmes objektiem 7.pantu pienākums konkretizēt valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektu sastāvu tika deleģēts izpildvarai, paredzot, ka divu mēnešu laikā pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas, tas ir, līdz 1996.gada 4.janvārim, attiecīgo objektu sastāvs iesniedzams Ministru kabinetam apstiprināšanai.

Ne vien apstrīdētā norma, bet arī Likums par valsts nozīmes objektiem līdz galam nekonkretizēja ne šo objektu sastāvu, ne arī zemes platību, kas nepieciešama šo objektu uzturēšanai. Tāpēc tiesisks pamats apstrīdētās normas piemērošanai varēja rasties tikai tad, kad izpildvara būtu izpildījusi likumdevēja uzlikto pienākumu.

Līdz ar to apstrīdētajā normā noteiktais zemes īpašuma tiesību atjaunošanas ierobežojums saistībā ar valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem uzskatāms par samērīgu tikai tad, ja izpildvara ir veikusi Likumā par valsts nozīmes objektiem paredzētās darbības.

6. Konkrētajā gadījumā pieteikuma iesniedzējiem ar Rīgas pilsētas Zemes komisijas 1997.gada 6.februāra lēmumu tika atjaunotas īpašuma tiesības uz savulaik nacionalizēto zemi, kaut arī daļu no tās aizņem valsts nozīmes kultūras objekts – Rīgas kinostudija.

Ministru kabineta 1997.gada 19.novembra sēdes protokola nr.64 13.paragrāfs liecina, ka valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektu sastāvu valdība mēģināja noteikt tikai 1997.gada nogalē. Turklāt rīkojuma projektam pievienotais objektu sastāvs tika atzīts vienīgi “par pamatu, lai attiecīgās ministrijas un [...] citas valsts institūcijas pasūtītu Valsts zemes dienestam attiecīgo objektu zemes ierīcības projektus likumos un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā”.

Taču pirms tam – 1996.gada 21.februārī Ministru kabinets izdeva rīkojumu nr.58 “Par valsts īpašuma objektu nodošanu privatizācijai”, atbilstoši kuram kopā ar virkni citu valsts uzņēmumu privatizācijai tika nodots arī valsts nozīmes kultūras objekts – Rīgas kinostudija. Savukārt ar 1998.gada 21.oktobra rīkojumu nr.507 “Par zemesgabalu nodošanu privatizācijai” Ministru kabinets nodeva privatizācijai arī zemes gabalu, uz kura atrodas reorganizētā Rīgas kinostudija. Oficiāla informācija par tā privatizējamā zemes gabala robežām, kas atrodas Rīgā, Šmerļa ielā 3 (likumā noteiktā Rīgas kinostudijas juridiskā adrese), publicēta 1999.gada 15.septembrī laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”.

Ņemot vērā to, ka privatizējamā zemes gabala platība ir tikai 5911 m², bet, pamatojoties uz Ģenerālprokuratūras prasījumu, no pieteikuma iesniedzējiem tika attiesāts Rīgas kinostudijai nepieciešamais zemes gabals 61475 m² platībā, Satversmes tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā izpildvara nav līdz galam izpildījusi tai ar Likuma par valsts nozīmes objektiem 7.pantu uzlikto pienākumu.

Labas pārvaldības princips, kas izriet no Satversmes 1.panta, ietver arī taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu cilvēktiesības. Savlaicīgi neizpildot likumdevēja uzlikto pienākumu, izpildvara nav ievērojusi iepriekš minēto principu.

Līdz ar to, piemērojot apstrīdēto normu daļā par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem, bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem netiek garantēta adekvāta aizsardzība pret patvaļīgu iejaukšanos viņu tiesībās un īpašuma tiesību atjaunošanas ierobežojumi tiek padarīti par nesamērīgiem leģitīmā mērķa sasniegšanai un neatbilst Satversmes 1. un 105.pantam.

Bez tam, kaut arī saskaņā ar Likuma par valsts nozīmes objektiem 8.pantu kultūras iestādes reorganizācijas gadījumā, arī privatizācijas gadījumā, valsts nozīmes kultūras objekta statuss minēto iestāžu tiesību un pienākumu pārmantotājam saglabājas, steiga, ar kādu Valsts Rīgas kinostudija tika nodota privatizācijai, Satversmes tiesai rada šaubas, vai šim objektam patiešām ir valsts nozīme.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

- 1. Atzīt, ka likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās”**
- 12. panta pirmās daļas 3. punkts daļā par valsts nozīmes izglītības, kultūras**

un zinātnes objektiem atbilst Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam, ja valdība saskaņā ar likuma “Par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem un sporta bāzēm” 7.pantu līdz 2003.gada 1.maijam ir noteikusi šo objektu aizņemto un to uzturēšanai nepieciešamo zemes platību.

2. Atzīt, ka likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12.panta pirmās daļas 3.punkts pārējā daļā atbilst Latvijas Republikas Satversmes 1.un 105.pantam.

3. Atzīt, ka attiecībā uz konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem – Dzintaru Abulu un Veltu Lazdu - likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12.panta pirmās daļas 3.punktā paredzētie zemes īpašuma atjaunošanas ierobežojumi kopsakarā ar likuma “Par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem un sporta bāzēm” 4.panta 26.punktu neatbilst Satversmes 1., 105.pantam un zaudē spēku no 1996.gada 4.janvāra.

Spriedums stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī. Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā 2003.gada 25.martā.

Satversmes tiesas priekšsēdētājs

A. Endziņš